

ШЕВЧУК Кристина

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

<https://orcid.org/0000-0002-9365-1456>e_mail: k.shevchuk@chnu.edu.ua**ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПРОЕКТНОЇ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкрито теоретико-методичні засади організації проєктної природознавчої діяльності в початковій школі. Акцентовано увагу на значенні проєктного навчання для розвитку природничих компетентностей молодших школярів, формування дослідницьких навичок, екологічного світогляду та критичного мислення.

Здійснено аналіз загально дидактичних та конкретно-предметних принципів організації проєктної природознавчої діяльності, зокрема принципів діяльності, природовідповідності, наочності, інтеграції, інструментальності. Проаналізовано їх роль у структурі навчального процесу, що сприяє залученню учнів до самостійного пізнання довкілля, практичного застосування знань та активного розв'язання проблем екологічного змісту. Описано конкретно-предметні принципи, які сприяють ефективній організації проєктної природознавчої діяльності. Зокрема, фокус робиться на краєзнавчий принцип, що забезпечує зв'язок навчання з місцевими природними умовами, традиціями та історико-культурною спадщиною регіону. Підкреслено, що ці принципи створюють оптимальні умови для формування в учнів початкової школи навичок дослідження навколишнього середовища, розвитку критичного мислення та ціннісного ставлення до природи. Окреслено перспективи подальших досліджень у напрямку вдосконалення методики організації проєктної діяльності, що сприятиме модернізації змісту природничої освіти в початковій школі.

Ключові слова: проєктне навчання, метод проєктів, природнича освітня галузь, принцип проєктної діяльності.

[https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).18](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).18)**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Сучасна освіта спрямована на розвиток активної, допитливої, самостійної особистості, здатної до критичного мислення та творчого вирішення проблем. У цьому контексті проєктна діяльність займає важливе місце як одна з ефективних педагогічних технологій, що сприяє формуванню ключових компетентностей молодших школярів. Особливо актуальним є впровадження проєктного підходу в процес вивчення природничих дисциплін у початковій школі, оскільки саме в цей період у дітей формуються перші уявлення про навколишній світ, екологічну відповідальність і дослідницькі навички.

Проєктна природознавча діяльність у початковій школі має значний потенціал для розвитку в учнів спостережливості, вміння аналізувати природні явища, робити висновки на основі власних досліджень. Вона поєднує елементи експериментальної, дослідницької та практичної роботи, що дозволяє молодшим

школярам активно взаємодіяти з довкіллям, ставити запитання і шукати на них відповіді.

Разом із тим, реалізація проєктного навчання у природознавчій сфері має низку викликів, зокрема, необхідність підготовки вчителя до організації такої діяльності, розроблення ефективних методичних підходів, створення відповідного навчального середовища, що стимулює пізнавальну активність учнів. Важливими завданнями є пошук оптимальних форм роботи з дітьми, поєднання індивідуальних і групових методів дослідження, інтеграція знань із різних освітніх галузей.

З огляду на це, дослідження особливостей здійснення проєктної природознавчої діяльності в початковій школі є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору. Воно сприяє удосконаленню методики викладання природничих дисциплін, розвитку творчого потенціалу учнів і формуванню у них сталого інтересу до дослідження навколишнього світу.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИ ПУБЛІКАЦІЙ

У сучасній педагогічній науці проектне навчання розглядається як один із ключових підходів до формування дослідницьких умінь і компетентностей молодших школярів. Дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців підтверджують, що застосування проектної природознавчої діяльності сприяє розвитку критичного мислення, пізнавального інтересу, самостійності та творчості учнів початкової школи.

Зокрема, у працях українських дослідників (Н. Бібік, І. Бех, І. Жаркова, О. Онорієнко, О. Савченко, О. Пометун, Л. Хоружа, А. Цимбалару) підкреслюється значення діяльнісного підходу в навчанні молодших школярів. Учені наголошують на необхідності інтеграції природничих знань із дослідницькою діяльністю, що дозволяє не лише засвоювати інформацію, а й використовувати її у практичних ситуаціях.

Дослідження В. Андрієвської, Л. Височан, М. Єпіхіної акцентують увагу на ефективності проектного методу для формування екологічної свідомості учнів. Автори зазначають, що природничі проекти, пов'язані з вивченням місцевої флори і фауни, екологічного стану довкілля, дають змогу дітям усвідомити важливість збереження природи та розвивають відповідальне ставлення до неї.

У зарубіжних джерелах (J. Dewey, H. Gardner, R. Krajcik) підкреслюється роль проектної діяльності у розвитку навичок ХХІ століття, зокрема, комунікації, співпраці, критичного мислення та саморегуляції. Зокрема, R. Krajcik у своїх роботах розглядає моделі проектного навчання в природничих науках і вказує на важливість застосування міждисциплінарного підходу.

Аналіз публікацій свідчить про те, що проектна діяльність у початковій школі є перспективним напрямом модернізації освітнього процесу. Однак, залишаються відкритими питання щодо створення методичних рекомендацій для вчителів, розроблення системи оцінювання ефективності проектної діяльності та інтеграції цифрових технологій у природничі дослідження молодших школярів. Це підтверджує актуальність подальшого вивчення проблеми та необхідність її практичного впровадження в освітній процес.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРИШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Попри значний інтерес науковців до проблеми реалізації проектної природознавчої діяльності у початковій школі, низка важливих аспектів залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, недостатньо розроблені методичні підходи до організації проектної роботи з урахуванням індивідуальних особливостей учнів молодшого шкільного віку, їхніх пізнавальних інтересів та рівня сформованості дослідницьких умінь.

Однією з невіршених проблем є питання інтеграції проектної діяльності в загальну освітню систему відповідно до Концепції Нової української школи. Більшість наявних досліджень зосереджені на загальних питаннях впровадження проектної методики, проте недостатньо розглянуто питання формування міжпредметних зв'язків, використання цифрових інструментів та оцінювання результативності природничих проектів.

Також відкритими залишаються питання створення ефективного методичного забезпечення, яке б дозволило вчителям початкової школи ефективно поєднувати традиційні та інноваційні технології у проектній діяльності. Важливим аспектом, що потребує подальшого вивчення, є визначення оптимального балансу між теоретичною та практичною складовими проектної природознавчої діяльності, визначення вихідних положень – принципів організації проектної природознавчої роботи в початковій школі.

Таким чином, у статті увага буде зосереджена на комплексне дослідження принципів організації проектного навчання природничої освітньої галузі, їхнього впливу на розвиток учнів та ефективність освітнього процесу в початковій школі.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті – обґрунтування теоретико-методичних засад здійснення проектної природознавчої діяльності у початковій школі, визначення загально дидактичних та конкретно предметних принципів щодо її організації.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проектна природознавча діяльність у початковій школі є ефективним методом формування пізнавальної активності учнів, розвитку їхньої дослідницької компетентності та екологічної культури. У межах Нової української школи (НУШ) інтегрований підхід до вивчення природничих наук передбачає активне використання проектних технологій, що сприяють формуванню практичних навичок учнів, їхній соціалізації та розвитку критичного мислення [4, с. 78].

Проектна діяльність на уроках природознавства в початковій школі є науково обґрунтованою та перевіреною на практиці системою навчання, яка включає чітко визначену мету, ключову ідею, проблему, зміст, принципи (змістову складову), форми (діяльнісну складову), а також засоби реалізації, що базуються на використанні відповідних методів, прийомів і технік. Коваль О., Карпенко О. вважають, що даний підхід передбачає інтеграцію компетентнісного навчання, що дозволяє формувати як загальнонавчальні вміння, так і предметні компетентності, необхідні для всебічного розвитку молодших школярів [8, с. 5]. Використання проектної діяльності сприяє активному залученню учнів до процесу пізнання, забезпечує можливість самостійного пошуку рішень, формує дослідницькі навички та навчає їх застосовувати набуті знання у реальному житті.

Проектне навчання є важливим компонентом загального процесу модернізації та реформування методичної науки, що реалізується через оновлення змісту, форм і методів викладання природознавства.

Водночас ефективне впровадження методу проектів у навчальний процес передбачає ґрунтовний аналіз наукових підходів, розроблених як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Використання їхнього досвіду дозволяє адаптувати сучасні педагогічні інновації до потреб початкової школи, сприяючи підвищенню якості природознавчої освіти.

Проектна діяльність як форма активного навчання передбачає дослідницький підхід до вивчення природничих явищ. Вона базується на принципах самостійного пошуку інформації, творчості, проблемного підходу, інтеграції знань та застосування їх у реальному житті. У початковій школі така діяльність має особливе значення, оскільки вона відповідає віковим особливостям дітей, сприяє формуванню мотивації до навчання та розвитку ключових компетентностей [1, с. 143].

Головна мета застосування проектного методу на уроках «Я досліджую світ» в процесі вивчення природничої освітньої галузі – сприяти самостійному усвідомленню учнями природничо-наукових питань, які мають для них практичну значущість. Цей підхід передбачає активну участь дітей у навчальному процесі протягом певного періоду, залучення їх до формування наукового бачення навколишнього світу, а також створення матеріальних або інших об'єктів.

Розробка вимог до проектної природознавчої діяльності зумовлена необхідністю гуманізації та модернізації освіти, а також практичного впровадження особистісно орієнтованих підходів у навчально-виховний процес. Важливим аспектом є пошук ефективних методичних рішень, що сприятимуть організації навчання на засадах діалогової взаємодії.

Проектна природнича діяльність ґрунтується на філософсько-теоретичних положеннях особистісно орієнтованого навчання та ідеях провідних педагогів і психологів. Такий підхід дозволяє розглядати проектне навчання як систематизований процес формування й розвитку суб'єктності учнів. Він реалізується шляхом використання спеціальних методичних прийомів і чітко окресленого алгоритму впровадження, що забезпечує ефективне засвоєння природознавчих знань у початковій школі.

З огляду на дослідження сучасних учених (О. Савченко, І. Бех, Н. Бібік, Т. Пушкар), проектне навчання у природничій галузі має відповідати таким методичним принципам:

1. *Інтеграція* – поєднання знань з різних предметів, що дозволяє цілісно сприймати природні явища.

2. *Практична спрямованість* – навчання через дослідницьку діяльність, що забезпечує застосування знань у реальному житті.

3. *Активна участь учнів* – формування відповідальності за результати роботи.

4. *Співпраця* – проекти передбачають групову роботу, що сприяє соціалізації учнів [6].

Слід зазначити, що в методі проектів дидактичною одиницею виступає реальна життєва проблема (екологічна, соціальна, краєзнавча тощо). Відповідно, як сама проблема, так і шляхи її розв'язання оформлюються у форматі проектної діяльності. У процесі реалізації проекту, поряд із науково-пізнавальним аспектом, завжди присутні емоційно-мотиваційний, ціннісний і дослідницько-пошуковий компоненти. Саме ці складові визначають, наскільки проект є значущим для молодших школярів.

У процесі роботи над навчальним проектом із природничих наук учні формують комплекс умінь, що охоплюють пізнавальні, практичні та оцінні навички. Вони засвоюють основи взаємодії в колективі, рефлексії, вчать самостійно здобувати нові знання та інтегрувати їх у власний досвід.

Метод проектів на уроках природознавства сприяє вирішенню широкого спектра педагогічних завдань:

- Дає змогу учням виконувати як дослідницькі, так і практичні завдання, формуючи в них відчуття причетності до суспільних процесів.

- Розвиває креативне мислення, навички роботи з інформаційними джерелами, а також створює умови для самовираження учнів, які відчувають труднощі у традиційному навчальному процесі.

- Формує середовище для особистісного зростання, допомагаючи учням відчути впевненість у власних силах, а ситуація успіху стає поштовхом до подальшого розвитку.

- Набутий досвід проектної діяльності сприяє не лише самоосвіті та самореалізації учнів, а й їхній адаптації до майбутнього життя [10, с. 137].

Організація навчального процесу за методом проектів передбачає активну участь учнів як рівноправних суб'єктів діяльності. Така робота сприяє різноманітності рольової взаємодії, формуванню відповідальності,

обов'язковості та навичок дотримання термінів виконання завдань, а також розвиває культуру взаємодопомоги.

Проектна діяльність охоплює емоційний, когнітивний та соціальний аспекти навчання, залучаючи почуття, стосунки, думки й дії учнів. На думку Білоусової Н., діалогічний характер цього методу забезпечує можливість внутрішнього діалогу учня із самим собою, а також взаємодію з однолітками [1, с. 143]. Діалог виконує роль особливого соціокультурного середовища, у якому школярі не лише засвоюють новий досвід, а й переосмислюють власні знання. У результаті природничо-наукова інформація набуває для них особистісного значення, що підвищує мотивацію до навчання та сприяє більш глибокому розумінню матеріалу.

Креативність безпосередньо пов'язана з умінням розв'язувати проблемні ситуації, що стимулює активну розумову діяльність. У процесі роботи над проектом розвиваються уява, критичне й асоціативне мислення, що сприяє нестандартному підходу до вирішення поставлених завдань. Учні навчаються самостійно аналізувати інформацію, визначати суперечності між уже відомими біологічними поняттями та необхідністю відкриття нових фактів і явищ. Це спонукає їх до пошуку нетипових шляхів розв'язання проблем, що нерідко призводить до оригінальних результатів. Таким чином, будь-який навчальний проект є творчим процесом, у якому учні проявляють ініціативу та винахідливість.

Контекстний підхід в системі проектного навчання дозволяє створювати завдання, максимально наближені до реальних життєвих ситуацій, що допомагає учням усвідомити значення географії, біології, хімії та інших природничих наук у системі людського буття. Навчальні проекти можуть охоплювати різні сфери діяльності, зокрема науково-дослідницьку, практичну, комунікативну та художньо-естетичну.

Важливим аспектом організації проектного навчання є його спрямованість на дослідницьку діяльність учнів, а не лише на традиційну логіку викладу навчального матеріалу. У цьому контексті методика передбачає інформаційні паузи для осмислення та засвоєння нового матеріалу, коригування початкового плану та його повторне втілення на більш високому рівні.

Такий підхід створює ефект «перерваної дії», що сприяє більш глибокому розумінню та ефективному засвоєнню навчального змісту.

А. Осмоловський вважає, що концепція методики проектного навчання в процесі вивчення природничої освітньої галузі полягає в розгляді цього підходу як найефективнішого для розвитку особистості, яка володіє суб'єктними якостями, такими як дисциплінованість, самостійність, свобода вибору, здатність до рефлексії, саморегуляція та життєтворчість [9, с.34-36].

Змістова складова проектно-природознавчої діяльності базується на принципах активної взаємодії з навколишнім світом. Принципи, що лежать в основі проектно-природознавчої діяльності, сформульовані на основі аналізу науково-педагогічних підходів вітчизняних і зарубіжних учених. Вони визначають зміст, форми та методи взаємодії під час організації та реалізації проектного навчання з природознавства, підпорядковуючись головній меті – створенню сприятливих умов для формування та розвитку особистості школяра. Науковиця Л. Чеховська пропонує наступні загально дидактичні принципи [11] щодо організації проектно-роботи з школярами:

1. Принцип діяльності. У проектному навчанні школярі не просто засвоюють інформацію, а активно діють, досліджують та створюють власний продукт діяльності. Вони включаються у процеси пошуку, аналізу та інтерпретації природничої інформації, розв'язання реальних проблем, що сприяє розвитку дослідницьких і пізнавальних компетентностей.

2. Принцип самоорганізації складних систем. Проектна природознавча діяльність відбувається в умовах взаємодії учасників освітнього процесу, що утворюють динамічну систему, здатну до саморегулювання. Учні можуть самостійно обирають теми досліджень, розподіляють обов'язки в групах, коригують власну діяльність відповідно до поставленої мети та проміжних результатів.

3. Принцип природовідповідності. Організація проектно-діяльності враховує вікові та психофізіологічні особливості молодших школярів, їхнє природне прагнення до пізнання навколишнього світу, експериментування, практичної діяльності. Зміст навчальних проектів орієнтований на

безпосередній досвід дітей, а форми роботи сприяють природному розвитку їхньої пізнавальної активності.

4. Принцип зв'язку проекту з життям. Проектна діяльність учнів має бути наближена до реального життя, а результати їхньої роботи – практично значущими. Тематика досліджень може включати екологічні, природоохоронні, краєзнавчі та соціальні аспекти, що дозволяє учням усвідомити важливість природничих знань для їхнього життя та майбутнього.

5. Принцип наочності. Використання різних видів наочності (ілюстрацій, схем, моделей, презентацій, відео, цифрових мап тощо) є невід'ємною частиною проектного навчання. Це сприяє більш глибокому розумінню природничих явищ та процесів, розвитку образного мислення і просторової уяви.

6. Принцип інструментальності. Важливим аспектом організації проектно-діяльності є забезпечення учнів відповідними засобами навчання: обладнанням для експериментів, цифровими ресурсами, методичними матеріалами, рекомендаціями щодо проведення досліджень. Це дозволяє створити ефективне навчальне середовище, у якому учні здобувають практичний досвід, необхідний для формування природничо-наукової компетентності.

Ми вважаємо, що дані загально дидактичні принципи варто доповнити також **специфічними (конкретно-предметними)**, які уточнюють проектну роботу в процесі вивчення молодшими школярами природничої освітньої галузі. Серед них доцільно виокремити наступні:

1. Принцип екологічної доцільності. Проектна діяльність має сприяти формуванню в учнів екологічної культури, усвідомленню відповідальності за стан довкілля та розвитку навичок екологічно доцільної поведінки. Наприклад, у межах природничих проектів можна досліджувати екосистеми, вивчати проблеми забруднення довкілля або розробляти заходи з його збереження.

2. Принцип міжпредметної інтеграції. Природознавчі проекти ефективно поєднуються з математикою (обчислення, аналіз даних), мовно-літературною галуззю (опис досліджень, написання творів, переказів), мистецтвом (створення візуальних

презентацій, плакатів, малюнків) тощо. Це допомагає формувати цілісне уявлення про навколишній світ.

3. *Принцип дослідницької активності.* Передбачає організацію навчального процесу таким чином, щоб учні не просто повторювали відомі знання, а самостійно відкривали нову для себе інформацію, проводили експерименти, спостереження, порівняльний аналіз природних явищ.

4. *Принцип соціальної взаємодії.* Успішна проєктна діяльність потребує комунікації та співпраці. Учні працюють у групах, обговорюють свої ідеї, розподіляють ролі, навчаються слухати одне одного, узгоджувати думки та презентувати результати своєї роботи.

5. *Принцип ігрової мотивації.* Для початкової школи важливо використовувати елементи гри у проєктній діяльності. Це можуть бути квести, екологічні місії, рольові ігри («Маленькі дослідники», «Юні екологи» тощо), що сприяє підвищенню зацікавленості дітей у навчанні.

6. *Принцип цифровізації.* Сучасні технології дають змогу проводити віртуальні дослідження, використовувати інтерактивні карти, відеодослідження, онлайн-лабораторії та цифрові ресурси, що розширює можливості природознавчих проєктів.

7. *Принцип рефлексивності.* Проєктна діяльність повинна завершуватися аналізом отриманих результатів та особистих досягнень учнів. Важливо не лише підбити підсумки роботи, а й дати дітям можливість оцінити свою діяльність, зрозуміти, що вдалося, а що можна покращити.

Однак, одним із ключових підходів до організації проєктної природознавчої діяльності в початковій школі вважаємо **краєзнавчий** принцип, оскільки він дозволяє учням глибше усвідомити взаємозв'язок між природою, культурою та життєдіяльністю людини у своєму регіоні. Цей принцип сприяє формуванню екологічного світогляду, розвитку дослідницьких навичок і вихованню відповідального відношення до природного середовища, ціннісного ставлення до рідного краю [5, с. 97].

Основні аспекти краєзнавчого принципу в проєктній природознавчій діяльності включають:

1. *Вивчення природного середовища рідного краю* (дослідження місцевої флори та

фауни, їх особливостей та стану охорони; виявлення екологічних проблем у межах населеного пункту та розробка пропозицій щодо їх вирішення; організація спостережень за сезонними змінами в природі).

2. *Практична діяльність та дослідження на місцевості* (організація екскурсій, досліджень з вивчення природних об'єктів (парків, річок, лісових масивів тощо); проведення моніторингу стану довкілля (чистота водойм, забруднення повітря, наявність зелених насаджень, утилізація відходів); виконання проєктів з озеленення території школи, створення міні-городів, екологічних стежок).

3. *Історико-краєзнавчий компонент* (дослідження традиційних народних знань про природу та їх практичного застосування (народні прикмети, екологічні традиції, місцеві природоохоронні ініціативи); вивчення місцевих легенд, пов'язаних із природними об'єктами, географічних назв, історичних подій, що вплинули на екологічний стан регіону; ознайомлення з видатними науковцями та природоохоронцями, які внесли вклад у збереження природи рідного краю).

4. *Формування екологічної культури та громадянської відповідальності* (проведення акцій з прибирання територій, висаджування дерев, догляду за зеленими зонами; організація еколого-просвітницьких заходів, участь у проєктах із сортування та переробки відходів; створення дитячих екологічних ініціатив, реалізація проєктів сталого розвитку у межах шкільної громади).

5. *Використання інформаційних технологій та міждисциплінарний підхід* (інтеграція знань з різних предметів (природознавства, історії, математики, мистецтва, технологій) у рамках краєзнавчих досліджень; розробка учнями мультимедійних презентацій, міні-досліджень, створення екологічних блогів або відеороликів про природу рідного краю).

Запровадження цих специфічних принципів дозволить зробити проєктне навчання з природознавства в початковій школі більш ефективним, інтерактивним і практично орієнтованим.

Природознавча проєктна діяльність забезпечує умови, за яких учні можуть самостійно здобувати знання або застосовувати вже набуті, орієнтуючись не на

шаблонні рішення, а на пошукову та дослідницьку діяльність. Головна увага приділяється творчому розвитку особистості та формуванню критичного мислення. Учень має не лише засвоювати знання та навички, а й навчитися знаходити способи їх практичного застосування. Лише активні дослідницькі методи та метод проєктів дозволяють зробити учня повноцінним суб'єктом навчального процесу, адже обидва ці підходи спрямовані на стимулювання творчості та пошукової активності.

Завдяки цьому школа може ефективніше виконувати своє ключове завдання – створювати умови для становлення незалежних та самостійних особистостей. Важливо, щоб зміст навчання був орієнтований на розв'язання реальних практичних проблем, які відповідають віковим можливостям, інтересам та потенціалу учнів. При цьому кінцевий продукт проєкту не є основною метою, а лише засобом розвитку особистості дитини, її вміння критично мислити та застосовувати знання у реальному житті.

6. ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Проведене дослідження засвідчило, що ефективна організація проєктної природознавчої діяльності в початковій школі ґрунтується на комплексі педагогічних принципів, які забезпечують її змістову, діяльну та особистісно-орієнтовану спрямованість. Зокрема, принципи діяльності, самоорганізації, природовідповідності, наочності та інструментальності сприяють

формуванню дослідницьких умінь учнів, розвитку їхнього критичного мислення та усвідомленню зв'язку теоретичних знань із реальним життям. Окрім загальнодидактичних принципів, у дослідженні акцентовано увагу на конкретно-предметних принципах, які є визначальними для організації проєктної природознавчої діяльності. Визначені принципи організації проєктної природознавчої діяльності забезпечують її ефективність та результативність у початковій школі, сприяють розвитку активної життєвої позиції учнів, формуванню їхніх пізнавальних і творчих здібностей, розширенню екологічної свідомості та практичного застосування отриманих знань.

Проєктне навчання дозволяє перетворити учнів на активних учасників освітнього процесу, сприяючи їхній самостійності, відповідальності та вмінню працювати в команді. Це, у свою чергу, сприяє розвитку не лише природничих компетентностей, а й навичок життєтворчості, що є надзвичайно важливим у сучасному освітньому просторі.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних рекомендацій щодо застосування проєктних технологій у природознавчій освіті, удосконаленні способів інтеграції природничих знань з іншими предметними галузями та розробці дієвих інструментів оцінювання результатів проєктної діяльності. Важливим напрямом також є дослідження впливу проєктної природознавчої діяльності на формування екологічної відповідальності учнів, їхньої дослідницької культури та здатності до самостійного вирішення практичних завдань.

Література

1. Білоусова Н. В. Проєктна діяльність на уроках природознавства в початковій школі. Психолого-педагогічні наук. 2015. № 4. С. 142–145.
2. Божук В. Проєкт як засіб формування в учнів початкової школи компетентності в природничих науках і технологіях. *Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи*. 2021. В.33. С. 154–158.
3. Васюгіна Т. Методичні орієнтири організації проєктної діяльності учнів з природознавства. *Початкова школа*, 2015, 11: С. 50–54.
4. Височан Л. М. Педагогічні засади використання проєктних технологій на уроках природознавства в початковій школі. *Virtus*, 2017, С. 78–81.
5. Грошовенко, О. П., Казьмірчук, Н. С., Вікарчук, Н. Г.. Формування природничих компетентностей молодших школярів засобами проєктної діяльності. *Імідж сучасного педагога*, 2023. (1(196), С. 95–100.
6. Купчак С. Б. Особливості реалізації проєктної технології навчання у початковій школі. Наукові записки. Сер. Педагогічні науки. 2018. № 63. С. 95–98.
7. Онопрієнко О. В. Структурно-функціональна модель проєктної діяльності молодших школярів. Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2007 рік. К.: Педагогічна думка, 2008. С. 21–22.

8. Організація проектної діяльності екологічного спрямування в початковій школі : навчально–методичний посібник / Упорядники: Коваль О. В., Карпенко О. Ф. Чернігів: Десна Поліграф, 2020. 96 с.
9. Осмоловський А. Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості // *Шлях освіти*. 2000. № 2. С. 34–37.
10. Струк А. В. Використання проектних технологій в процесі вивчення природознавства у початковій школі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені КД Ушинського. Педагогічні науки*, 2016, 6: С. 135–138.
11. Чеховська Л.Й. Методика проектної організації навчальної діяльності на уроках української літератури: від теорії до практики <https://ozonlit.org/metodyka-proektnoji-orhanizatsiji-navchalnoji-diyalnosti-na-urokah-ukrajinskoji-literatury-vid-teoriji-do-praktyky/>

References

1. Bilousova, N. V. (2015). Proektna diialnist na urokakh pryrodnaznavstva v pochatkovii shkoli [Project activity in natural science lessons in primary school]. *Psykhologo-pedahohichni nauky*, (4), 142–145.
2. Bozhuk, V. (2021). Proiekt yak zasib formuvannya v uchniv pochatkovoi shkoly kompetentnosti v pryrodnychkh naukakh i tekhnolohiiakh [Project as a means of developing primary school students' competence in natural sciences and technologies]. *Humanities Space of Science: Experience and Perspectives*, **33**, 154–158.
3. Vasiutina, T. (2015). Metodychni oriantyry orhanizatsii proektnoi diialnosti uchniv z pryrodnaznavstva [Methodical guidelines for organizing students' project activities in natural sciences]. *Pochatkova shkola*, (11), 50–54.
4. Vysochan, L. M. (2017). Pedahohichni zasady vykorystannya proektnykh tekhnolohii na urokakh pryrodnaznavstva v pochatkovii shkoli [Pedagogical principles of using project technologies in natural science lessons in primary school]. *Virtus*, 78–81.
5. Hroshovenko, O. P., Kazmirchuk, N. S., & Vikarchuk, N. G. (2023). Formuvannya pryrodnychkh kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of natural science competencies in primary school students through project activities]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, **1(196)**, 95–100.
6. Kupchak, S. B. (2018). Osoblyvosti realizatsii proektnoi tekhnolohii navchannya u pochatkovii shkoli [Features of implementing project technology in primary school education]. *Naukovi zapysky. Ser. Pedahohichni nauky*, **63**, 95–98.
7. Onopriienko, O. V. (2008). Strukturno-funktsionalna model proektnoi diialnosti molodshykh shkoliariv [Structural-functional model of project activities for primary school students]. *Anotovani rezultaty naukovo-doslidnoi roboty Instytutu pedahohiky za 2007 rik*, 21–22.
8. Koval, O. V., & Karpenko, O. F. (2020). *Orhanizatsiia proektnoi diialnosti ekolohichnoho spriamuvannya v pochatkovii shkoli: Navchalno-metodychnyi posibnyk* [Organization of project activities of environmental orientation in primary school: Educational-methodical manual]. Chernihiv: Desna Polihraf.
9. Osmolovskiy, A. (2000). Vid navchalnoho projektu do sotsialnoi samorealizatsii osobystosti [From an educational project to the social self-realization of an individual]. *Shliakh osvity*, **2**, 34–37.
10. Struk, A. V. (2016). Vykorystannya proektnykh tekhnolohii v protsesi vyvchennia pryrodnaznavstva u pochatkovii shkoli [The use of project technologies in the study of natural science in primary school]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho. Pedahohichni nauky*, **6**, 135–138.
11. Chekhovska, L. Y. (n.d.). Metodyka proektnoi orhanizatsii navchalnoi diialnosti na urokakh ukrainskoji literatury: Vid teorii do praktyky [Methodology of project-based organization of educational activities in Ukrainian literature lessons: From theory to practice]. *Ozonlit*. Retrieved from <https://ozonlit.org/metodyka-proektnoji-orhanizatsiji-navchalnoji-diyalnosti-na-urokah-ukrajinskoji-literatury-vid-teoriji-do-praktyky/>

Abstract

SHEVCHUK Krystyna

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

PRINCIPLES OF ORGANIZING PROJECT-BASED NATURAL SCIENCE ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL

The article explores the theoretical and methodological foundations of organizing project-based natural science activities in primary school. Emphasis is placed on the significance of project-based learning for the development of young learners' scientific competencies, research skills, environmental awareness, and critical thinking.

The article focuses on a comprehensive study of the principles of organizing project-based learning in the natural science domain, their impact on student development, and the effectiveness of the educational process in primary school. An analysis of general didactic and subject-specific principles of organizing project-based natural science activities is conducted, including the principles of activity, natural conformity, visibility, integration, and instrumentality. Their role in structuring the educational process is examined, highlighting their contribution to engaging students in independent exploration of the environment, practical application of knowledge, and active problem-solving related to ecological issues.

Specific subject-related principles that ensure the effective organization of project-based natural science activities are described. In particular, emphasis is placed on the local studies principle, which connects learning with the natural conditions, traditions, and historical-cultural heritage of the region. It is emphasized that these principles create optimal

conditions for primary school students to develop research skills, critical thinking, and a value-based attitude toward nature. The study outlines prospects for further research aimed at improving methodologies for organizing project-based activities, which will contribute to the modernization of natural science education in primary school.

Keywords: *project-based learning, project method, natural science education, principles of project-based activities.*

Стаття надійшла до редакції 04.03.2025 р.